

Raport powstał w ramach Projektu 1.16 „*Koordinacja na rzecz aktywnej integracji*” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 1.2 *Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej* Priorytet I *Zatrudnienie i integracja społeczna* Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

RAPORT Z BADANIA:

WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ Z INNYMI INSTYTUCJAMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA ZAJMUJĄCYMI SIĘ POMOCĄ I WSPARCIEM RODZIN I JEJ WPŁYW NA SKUTECZNOŚĆ DZIAŁAŃ POMOCY SPOŁECZNEJ

W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

Poznań, 2014

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
Wykaz skrótów	3
1. WPROWADZENIE	4
1.1. Czym jest współpraca?	4
1.2. Formy współpracy	5
1.3. Tematyka problemów podejmowanych podczas współpracy	5
1.4. Pozytywne strony podejmowania współpracy	6
1.5. Przeszkody towarzyszące we współpracy z innymi instytucjami	6
1.6. Instytucje działające na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin	7
1.7. Uregulowania prawne dotyczące współpracy	8
1.8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	9
2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	12
2.1. Cel badania	12
2.2. Problemy badawcze	13
2.3. Charakterystyka badanych	13
2.4. Techniki i narzędzia badawcze	14
3. WYNIKI BADAŃ	15
3.1. Analiza danych zastanych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.2. Analiza wyników badań	15
4. WNIOSKI	25
SPIS TABEL	27
SPIS WYKRESÓW	27
BIBLIOGRAFIA	28
ANEKS	30

Wykaz skrótów

CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna – system informatyczny służący jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej do przekazywania m.in. sprawozdań resortowych
CAWI	Metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej – wspomagany komputerowo wywiad (ang. Computer- Assisted Web Interview)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI, FOCUS	Zogniskowany wywiad grupowy – dyskusja prowadzona przez moderatora na podstawie scenariusza dyskusji (ang. Focus Group Interview)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
MPiPS-03	Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń z systemu pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
N	Liczba uczestników badania ankietowego (N=116)
n	Liczba uczestników badania ankietowego, którzy odpowiadali na wybrane pytania ankiety (n<N)
OIS	Obserwatorium Integracji Społecznej
OPS, GOPS	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
PCPR, MOPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
CRZL	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie

1. WPROWADZENIE

Niniejszy raport stanowi prezentację wyników badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Badanie to było realizowane przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich (CRZL) we współpracy z obserwatoriami integracji społecznej (OIS) działającymi w 12 województwach w ramach projektu systemowego „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Koncepcję badawczą, w tym pytania badawcze oraz narzędzie badawcze opracowano w ramach cyklu spotkań przedstawicieli OIS zorganizowanych przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w pierwszej połowie 2014 roku.

Głównym źródłem informacji wykorzystanym do opracowania niniejszego raportu była ankieta skierowana do ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Dodatkowo zebrane w trakcie badania informacje uzupełniono danymi pochodzącymi m.in. z: formularzy *OZPS – edycja 2013/2014*, bazy danych organizacji pozarządowych dostępnej na stronie internetowej www.ngo.pl,¹ a także Banku Danych Lokalnych GUS.²

W raporcie ujęto informacje dotyczące w szczególności: instytucji, z którymi w 2013 roku współpracowały badane jednostki, problemów społecznych, które najczęściej były wspólnie rozwiązywane, form współdziałania oraz czynników mających wpływ na zakres prowadzonego współdziałania. Ponadto w opracowaniu uwzględniono zagadnienia oceny skuteczności działań podejmowanych w ramach współpracy z poszczególnymi rodzajami instytucji.

Wiedza na temat współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin stanowi ważny element w procesie wytyczania kierunków dalszego rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej. Autorzy niniejszego opracowania – dziękując ośrodkom pomocy społecznej oraz powiatowym centrom pomocy rodzinie, które wzięły udział w badaniu – mają nadzieję, że okaże się ono źródłem informacji pomocnym w realizacji powyższego celu.

1.1. Czym jest współpraca?

Pojęcie współpracy rozumiane jest w różny sposób. Według W. Okonia współpraca jest „współdziałaniem ze sobą jednostek lub grup ludzi wykonujących swoje częściowe zadania, aby osiągnąć jakiś wspólny cel; opiera się na wzajemnym zaufaniu i lojalności oraz na podporządkowaniu się celowi, należycie uświadomionemu sobie przez wszystkie jednostki lub grupy”.³ Natomiast Słownik PWN współpracę określa jako „działalność prowadzoną wspólnie przez jakieś osoby, instytucje lub państwo”.⁴

¹ <http://bazy.ngo.pl/>, [dostęp: 15.07.2014 r.].

² http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 25.07.2014 r.].

³ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1996, s. 318.

⁴ *Słownik PWN*, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/wsp%C3%B3%C5%82praca>, [dostęp: 25.06.2014r.].

Aby podjęta współpraca przebiegała prawidłowo niezbędne jest określenie tego, w jakiej formie będą podjęte działania, do jakiego obszaru tematycznego się odnoszą, a także prawne aspekty współdziałania określone w poszczególnych ustawach. Mając na uwadze zakres tematyczny niniejszego badania dotyczącego współpracy międzyinstytucjonalnej do ustaw tych należą w szczególności: ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁶, ustawa o pomocy społecznej,⁷ustawa o zatrudnieniu socjalnym⁸,ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁹oraz ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁰

1.2. Formy współpracy.

Współpraca powinna przejawiać różne formy. Najczęściej są to:

- działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych,
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej,
- szkolenia pracowników,
- działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,
- prowadzenie zintegrowanych baz danych,
- wymiana informacji i doświadczeń,
- prowadzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych.

1.3. Tematyka problemów podejmowanych podczas współpracy.

Poszczególne instytucje oraz trzeci sektor podejmują działania w obszarach:

- przemocy w rodzinie,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ubóstwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- uzależnienia (alkohol, narkotyki),
- sieroctwa,
- bezdomności,
- długotrwałej i ciężkiej choroby,

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2010 roku, Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.)

⁷ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.)

⁸ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym(Dz. U. 2003, Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.)

⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (dz. u. 2004 nr 99 poz. 1001, z późn. zm.)

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. tekst opracowano na podstawie: (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, Nr 171, poz. 1016, Nr 209, poz. 1243 i 1244, Nr 291, poz. 1707, z 2012 r. poz. 986, 1456, z 2013 r. poz. 73, 675, 791, 1446, 1645, z 2014 r. poz. 598, 877).

- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz macierzyństwa i wielodzietności,
- trudności w integracji cudzoziemców,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych,
- klęsk żywiołowych, ekologicznych.¹¹

1.4. Pozytywne strony podejmowania współpracy.

Czynniki, które wpływają na przebieg podjętej współpracy z instytucjami lub organizacjami pozarządowymi:

- sprawny i właściwy przepływ informacji,
- kompetentni pracownicy,
- znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje,
- dyspozycyjność i szybkość reakcji,
- konsekwencja i skuteczność w działaniu,
- bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji,
- określenie wspólnych celów dla współpracujących instytucji i organizacji w dokumentach (np. w programach bądź strategiach) przyjmowanych przez samorządy wszystkich szczebli,
- kształt tematycznych ustaw wymienionych w punkcie 3.1.

Korzyści jakie wynikają z podjętej współpracy między poszczególnymi jednostkami, instytucjami i trzecim sektorem:

- sprawniejsze załatwianie spraw,
- integracja działań pomocowych na rzecz rozwiązania konkretnego problemu - zwiększenie skuteczności pomocy,
- dostęp do wypracowanych standardów,
- wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami,
- zwiększenie kontroli społecznej nad działaniami pomocowymi prowadzonymi przez podmioty życia publicznego,
- formalne i merytoryczne zbliżenie do siebie instytucji, których współpraca nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji, gdy pogłębiony zostanie proces deinstytucjonalizacji systemu pomocowego.

1.5. Przeszkody towarzyszące we współpracy z innymi instytucjami.

Podczas każdej współpracy możliwe jest wystąpienie przeszkód, które wpływają na jej jakość. Wiązać się to może z:

- z brakiem społecznej akceptacji i przyzwolenia na stosowane formy i wielkość udzielanej pomocy,
- brakiem odpowiednio przygotowanych wolontariuszy,

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

- niewystarczającym przepływem informacji,
- niewystarczającą znajomością zadań realizowanych przez inne instytucje,
- dużą ilością formalności koniecznych do podjęcia współpracy,
- niespójnymi i nieprecyzyjnymi przepisami prawnymi,
- konfliktami interpersonalnymi,
- presją czasu i różnymi godzinami pracy,
- nadmiarem obowiązków,
- niechęcią do współpracy ze strony innych instytucji,
- niewystarczającą liczbą instytucji wspierających rodzinę,
- brakiem środków finansowych bądź niedostateczna ich ilość na zakup podstawowych materiałów biurowych, pokrycie kosztów transportu (bilety), łączności (telefony) i wynagrodzenia dla osób aktywnie uczestniczących w działaniach pomocowych.

1.6. Instytucje działające na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin.

Do instytucji działających na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin należą:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie ośrodki pomocy rodzinie,
- ośrodki wsparcia, w tym dzienny dom pomocy, środowiskowy dom samopomocy, klub samopomocy, noclegownie, jadłodajnie,
- ośrodki interwencji kryzysowej,
- uniwersytety trzeciego wieku,
- warsztaty terapii zajęciowej,
- podmioty ekonomii społecznej, w tym KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ,
- Policja, w tym policyjna izba dziecka,
- organizacje pozarządowe – działające w obszarze pomocy społecznej,
- placówki szkolne, wychowawcze, opiekuńcze, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- placówki wsparcia dziennego,
- sądy rodzinne, kuratorska służba sądowa,
- ośrodki kultury,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- kościoły, związki wyznaniowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- ośrodki adopcyjne,
- urzędy pracy,
- służba więzienna,
- wolontariusze.

1.7. Uregulowania prawne dotyczące współpracy.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zgodnie z art.1. ust.1 reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego, sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, a także tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego. Ustawa reguluje również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.¹²

Nawiązując do współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami należy odnieść się również do **ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Z ustawy wynika, że obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które to realizują ten obowiązek między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Poza tym, zgodnie z art.15. ust. 1 do zadań asystenta rodziny należy współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.¹³

Zgodnie z **ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku**, z art. 17 ust. 2, pkt 5 do zadań własnych gminy należy między innymi współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Istotną rolę pełni tu dobrane partnera trzeciego sektora. „Dobrze dobrany partner pomoże w kwestiach, w których Urząd nie jest kompetentny bądź nie posiada doświadczenia”.¹⁴ Natomiast do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenia skutków ubóstwa (art. 119. ust. 7. ustawy o pomocy społecznej). Na podstawie art. 120. ust. 1 i 3 pracowników socjalnych mogą również zatrudniać inne instytucje, a w szczególności jednostki organizacyjne właściwe w sprawach zatrudniania i przeciwdziałania bezrobociu, szpitale, zakłady karne, do wykonywania zadań tych jednostek w zakresie pomocy społecznej oraz zatrudniani przez podmioty realizujące zadania określone w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.¹⁵

Společną płaszczyznę współpracy **stwarza ustawa dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym**(Dz. U. 2003, Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.). Punktem wyjścia może być art. 3 , ust. 2, który w odniesieniu do prawa powoływania centrów integracji społecznej na jednakowym poziomie znaczeniowym stawia jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 i Nr 149, poz. 887), z zastrzeżeniem, że w przypadku spółdzielni

¹² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

¹³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹⁴ M. Jarzyna, *Projekty partnerskie realizowane w ramach funduszy unijnych*, [w:] *Podmioty Ekonomii Społecznej. Różne formy współpracy z podmiotami ekonomii społecznej*, red. I. Gosk, A. Pyrka, Fundacja Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych, Warszawa 2008, s.10.

¹⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

socjalnych Centrum mogą tworzyć spółdzielnie zakładane przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z 2009 r. Nr 91, poz. 742 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146) – zwane dalej „instytucjami tworzącymi”. Szczególnym wyrazem konieczności prowadzenia współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest art. 12, ust. 2 w/w ustawy, który zobowiązuje Centrum Integracji Społecznej do opiniowania kandydata przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby kierowanej do uczestnictwa w Centrum po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego).

Art. 108, ust 1 pkt 40 i 41 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 Nr 99 poz. 1001), daje szczególnie duże możliwości na zawiązanie współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi centra integracji społecznej, spółdzielnie socjalne a powiatowymi urzędami pracy. Jak widzimy centra integracji społecznej oraz spółdzielnie socjalne są tymi instytucjami, które wymuszają na różnych podmiotach działających w obszarze pomocy społecznej współpracę i jednocześnie integrują siły organizacyjne i zwiększają możliwości finansowe niezbędne do rozwiązania danego problemu bądź kwestii społecznej.

Szczególnym dokumentem, który stwarza możliwości współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych, które bywają również klientami pomocy społecznej jest uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych”. Zawiera ona katalog dziesięciu praw osób niepełnosprawnych określający priorytetowe obszary dla polityki państwa m.in. w zakresie leczenia, edukacji, zabezpieczenia społecznego, zatrudnienia, udziału w życiu publicznym oraz zapobiegania dyskryminacji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. (...). Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych – mimo, że nie posiada mocy prawnej – należy traktować jako swego rodzaju standardowy kierunek w zakresie realizacji przez instytucje publiczne i niepubliczne różnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, przede wszystkim zmierzających do stwarzania osobom niepełnosprawnym coraz pełniejszych możliwości w korzystaniu z przysługujących im praw.¹⁶ Natomiast przykładem obowiązku ustawowego prowadzenia współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych jaki nałożono na instytucje samorządowe może być art. 11, ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁷. Według powyższego artykułu „Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bez-robotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzy- stać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.5)), zwanej dalej „ustawą o promocji”.

1.8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Działalność trzeciego sektora w społeczności lokalnej odgrywa bardzo ważną rolę. Pozwala osobom najbardziej zaangażowanym w życie lokalnej społeczności podjąć działania na

¹⁶Informacja Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w 2012 roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych”, s.3.

¹⁷ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. tekst opracowano na (cyt.).

jej korzyść. Współpracę jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zdarza się jednak, że współpraca nie przebiega we właściwy sposób. Głównych przeszkód należy doszukiwać się w braku wiedzy oraz zaufania. Podjęta współpraca pozwala efektywnie zaspakajać potrzeby wszystkie dziedziny życia lokalnego środowiska.

Mając na uwadze zasady obowiązujące przy obopólnej współpracy, za najważniejsze uważa się:

- pomocniczość, która wraz z suwerennością uznaje odrębność zorganizowanych wspólnot lokalnych, które posiadają prawo do samodzielnego definiowania i przewycięzania barier.
- partnerstwo, w którym organizacje pozarządowe zgodnie z ustawą i przepisami prawnymi rozpoznają oraz określają problemy społeczne, sporządzają plan oraz metody ich rozwiązania, a także biorą udział w realizowaniu zadań publicznych.
- efektywność, która istotna jest przy zlecaniu zadań publicznych trzeciemu sektorowi przez organy administracji publicznej. Przy czym należy pamiętać o uczciwej konkurencji oraz o ustawie o finansach publicznych.
- jawność dotyczy informowania organizacji pozarządowych o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na wykonanie zadań publicznych. Umieszczane informacje odnośnie konkursów powinny ukazywać się w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP).¹⁸

Współpraca z trzecim sektorem może przybrać formę finansową bądź pozafinansową. Pierwsza forma – finansowa – dotyczy realizacji zadań publicznych przez trzeci sektor. Zadania te mają postać:

- powierzenia tzn. wykonywanie zadania publicznego łącznie z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji,
- wspierania, czyli wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem na tylko częściowe dofinansowanie jego realizacji,
- inicjatywy lokalnej,
- umowy partnerstwa wynikającej z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.¹⁹

Druga forma – pozafinansowa odnosi się głównie do:

- wzajemnej wymiany informacji o planowanych kierunkach działalności między jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi. Do narzędzi, które służą wzajemnemu informowaniu należą m.in. tablice ogłoszeniowe, Biuletyny Informacji Publicznej, lokalna prasa czy strona internetowa. Wymiana informacji odbywa się również poprzez osobiste spotkania przedstawicieli trzeciego sektora i administracji lokalnej,
- konsultacji z trzecim sektorem projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących jego działalności statutowej,
- konsultacji projektów aktów normatywnych odnośnie sfery pożytku publicznego z radami pożytku publicznego,

¹⁸Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia, Warszawa 2004, s. 5-6.

¹⁹ <http://www.poznan.pl/mim/ngo/zasady-wspolpracy>, [dostęp: 20.06.2014r.].

- powoływania wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, w skład których wchodzi przedstawiciele trzeciego sektora i jednostek.

Zlecanie zadań publicznych odbywa się na zasadzie otwartych konkursów ofert bądź w procedurze małych grantów.²⁰

Realizowane zadania poprzez inicjatywę lokalną w szczególności dotyczą:

- infrastruktury,
- działań charytatywnych, wolontariatu,
- podtrzymywania tradycji narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działania na rzecz mniejszości narodowych, etnicznych, a także ochrony dóbr kultury,
- edukacji,
- sfery kultury fizycznej, turystyki i rekreacji,
- ochrony przyrody,
- bezpieczeństwa publicznego,²¹
- bezpieczeństwa społecznego – w tym szczególnie działań pomocowych osobom i grupom społecznym zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Podstawowe zasady tworzenia programów współpracy administracji z trzecim sektorem

Współpraca administracji z trzecim sektorem opiera się na pięciu podstawowych normach:

1. współpracy wszystkich organizacji trzeciego sektora, łącznie z organizacjami pożytku publicznego.
2. charakteru współpracy – w tym przypadku jest obligatoryjny.
3. cykliczności współpracy – formalnie ma charakter roczny, jednakże zaleca się tworzenie współpracy wieloletniej.
4. procesu budowania partnerstwa – aby współpraca przebiegała efektywnie należy właściwie dobrać jednostkę samorządu terytorialnego oraz organizację działającą w jej obszarze.
5. różnorodności współpracy – program powinien mieć szeroki wachlarz form współpracy, nie powinna opierać się tylko na zlecaniu zadań.²²

Zakres podmiotowy organizacji pozarządowych

Zakres podmiotowy dotyczący programów tworzonych w ramach współpracy między administracją a trzecim sektorem ujęto w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z zapisami w ustawie, do podmiotów takich zaliczamy jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminy, powiatu oraz województwa, organizacje trzeciego sektora, a także podmioty wymienione w art. 3 ust.3 w/w ustawy. Istotny jest

²⁰ Tamże.

²¹ I. Raszeja-Ossowska. *Zasady współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego. Poradnik*, [dostęp:20.06.2014r.].

²² *Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia*, Warszawa 2004, s. 2.

tu zakres działalności jednostek samorządu w stosunku do działalności pożytku publicznego. Zakres zadań musi odpowiadać partnerom współpracy.

Do podstawowych obszarów podmiotowych najczęściej należą:

- stowarzyszenia,
- fundacje,
- grupy charytatywne, zakłady opiekuńcze,
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- fundacje, gdzie jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, bądź jednostka samorządu terytorialnego.

Wśród pozostałych, zgodnie z art.3 ust. 4 ustawy o działalności pożytku wymienia się:

- związki zawodowe,
- organizacje pracodawców,
- partie polityczne,
- samorzady zawodowe,
- fundacje utworzone przez partie polityczne,
- spółki działające na podstawie przepisów o kulturze fizycznej.

Należy zaznaczyć, że współpraca z wymienionymi wyżej podmiotami nie może przyjąć formy zlecenia zadań publicznych. Wynika to z przepisów działu II *Działalność Pożytku publicznego* przedmiotowej ustawy.²³

2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

2.1. Cel badania

W ramach projektu systemowego *Koordinacja na rzecz aktywnej integracji* zaplanowano przeprowadzenie w 2014 roku cyklu 4 badań ogólnopolskich. Ich celem było pogłębienie wiedzy z różnych obszarów pomocy społecznej. **Celem głównym** badania dotyczącego współdziałania instytucji był opis i charakterystyka zakresu i form współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie gminy, powiatu oraz województwa z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin, jak również wpływ tego rodzaju współpracy na skuteczność²⁴ działań pomocy społecznej. Do **celów szczegółowych** należały natomiast:

---

²³Tamże, s. 8-9.

²⁴ Na potrzeby badania skuteczność zdefiniowano jako *osiągnięcie wyznaczonych celów w zakresie pomocy i wsparcia rodziny*.

1. Identyfikacja instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, z którymi ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie nawiązują i utrzymują współpracę w zakresie pomocy i wsparcia rodziny;
2. Opis charakteru tej współpracy – celów, form i stosowanych metod;
3. Identyfikacja czynników ułatwiających i utrudniających nawiązywanie i utrzymywanie współpracy w zakresie pomocy i wsparcia rodzin;
4. Ocena skuteczności współpracy OPS i PCPR z instytucjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin.

2.2. Problemy badawcze

Na potrzeby realizacji celu głównego i celów szczegółowych sformułowano siedem problemów badawczych w następującym brzmieniu:

1. Jakie są obszary współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
2. Z jakimi instytucjami współpracują OPS i PCPR w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
3. Jakie są formy współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
4. Z jakimi innymi instytucjami najczęściej, a z jakimi najrzadziej podejmowana jest przez OPS i PCPR współpraca w zakresie pomocy i wsparcia?
4. Jakie czynniki utrudniają współpracę OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
5. Jakie czynniki ułatwiają współpracę OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
6. Jakie są korzyści ze współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?

2.3. Charakterystyka badanych

Badaną populację stanowiły wszystkie działające w województwie wielkopolskim ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, tj. 257 jednostek. Jako minimalny oczekiwany stopień zwrotów wypełnionych ankiet przyjęto 60%²⁵. W rzeczywistości wyniósł on 100%, co oznacza, że wypełnione ankiety nadeszło 100% jednostek. Szczegółową strukturę jednostek działających na terenie województwa wielkopolskiego oraz faktycznie biorących udział w badaniu przedstawia poniższa tabela.

²⁵http://crzl.gov.pl/images/01-ZPC/2014/ZPC_28_1.16_2014/zmiana2.pdf , [dostęp: 14.07.2014 r.].

Tabela nr 1. Struktura respondentów biorących udział w badaniu.

Wyszczególnienie		Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	Ośrodki Pomocy Społecznej			RAZEM JOPS	
			ogółem	w tym w gminach:			
				wiejskich	miejsko- wiejskich		miejskich
Liczba jednostek funkcyjnych w województwie w 2013 r.		31	226	116	91	19	257
Jednostki biorące aktywny udział w badaniu	liczba	31	226	116	91	19	257
	%	100	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

2.4. Techniki i narzędzia badawcze

Przeprowadzenie badania składało się z dwóch etapów: analizy danych zastanych (*desk research*) oraz właściwego badania ilościowego. W pierwszym etapie wykorzystano następujące źródła:

- formularze *Ocena zasobów pomocy społecznej – edycja 2013/2014*;
- bazę danych organizacji pozarządowych dostępną w Internecie pod adresem <http://bazy.ngo.pl>
- Bank Danych Lokalnych GUS dostępny w Internecie pod adresem http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks
- dane pochodzące ze sprawozdania MPiPS 03.

Właściwe badanie ilościowe przeprowadzono metodą CAWI za pomocą kwestionariusza ankiety zamieszczonego w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) w formie sprawozdania jednorazowego. Proces zbierania danych obejmował okres od 27.06.2014r. do 15.07.2014r.

O ile nie podano inaczej dane dotyczą jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które przesyłały wypełnione ankiety „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Określenie „ośrodek pomocy społecznej” odnosi się zarówno do jednostek działających w gminach powiatów ziemskich, jak i w miastach na prawach powiatu. Występujący w tabelach znak „x” oznacza, że wypełnienie pozycji było niemożliwe lub niecelowe, natomiast skrót „bd” oznacza brak danych.

3. WYNIKI BADAŃ

W województwie wielkopolskim w 2013 roku funkcjonowało 3329 organizacji pozarządowych sprofilowanych na przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz działalności wspierającej. Natomiast 979 podmiotów trzeciego sektora koncentrowało się na przeciwdziałaniu bezrobociu i stymulowaniu rozwoju gospodarczego.

Według sprawozdania resortowego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w województwie wielkopolskim w roku 2013 funkcjonowało 156 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu lokalnym (gminnym). W przypadku 93 instytucji (59,6%) organem prowadzącym była gmina, natomiast 63 jednostki (40,4%) były prowadzone przez inny podmiot niepubliczny (organizacje pozarządowe, instytucje kościelne, związki wyznaniowe).

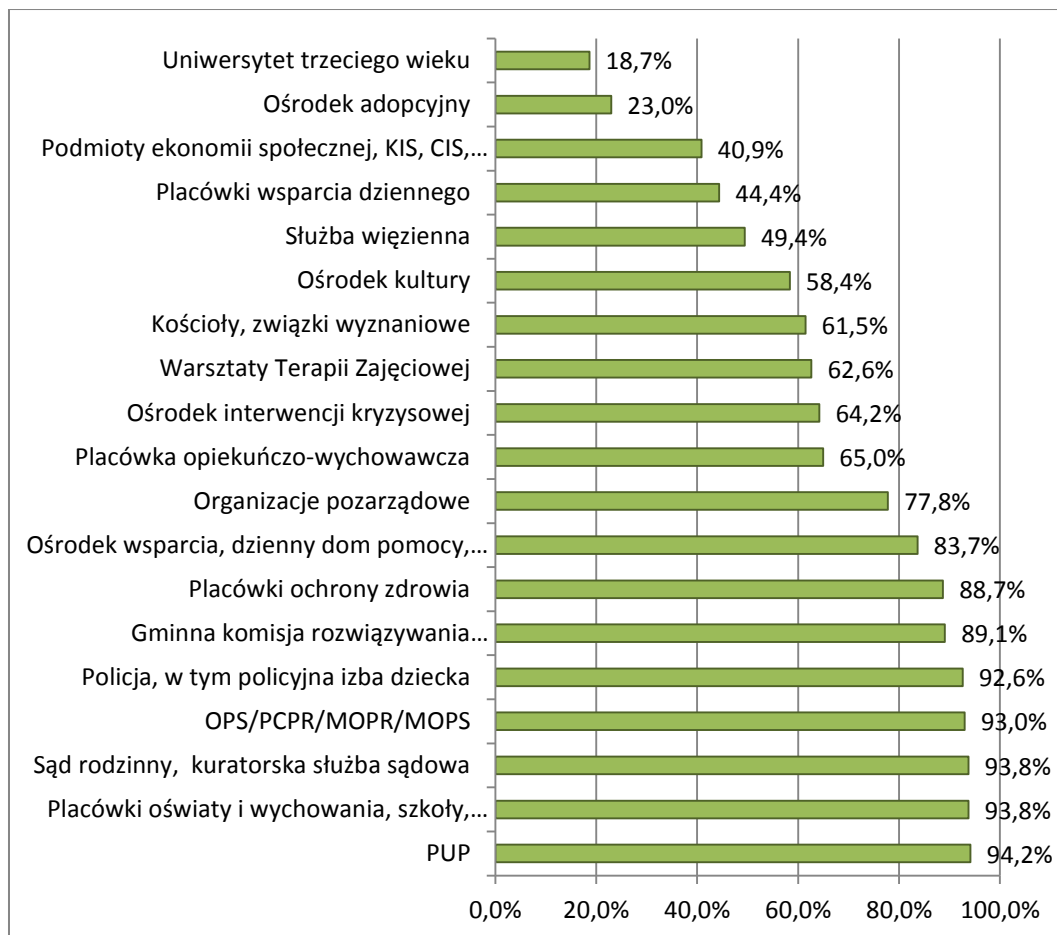
3.1. Analiza wyników badań

Ośrodkom pomocy społecznej oraz powiatowym centrom pomocy rodzinie przedstawiony został katalog potencjalnych partnerów, których mieli ocenić pod względem częstości współpracy, występowaniu ograniczeń w jej podejmowaniu, ocenie poddawana była również skuteczność oraz poziom zadowolenia ze wspólnych działań. Punktem wyjścia w analizie współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi podmiotami w zakresie wsparcia rodziny powinna być próba odpowiedzi na pytanie, z którymi z nich najczęściej podejmowana jest współpraca. Respondenci wymieniali szereg instytucji, przy czym najczęściej wskazywano na powiatowe urzędy pracy (94,2%), placówki oświaty i wychowania (93,8%), sąd rodzinny, kuratorską służbę sądową (93,8%), inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej (93%), policję oraz policyjną izbę dziecka (92,6%). Zgodnie z deklaracjami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie gmin i powiatów najrzadziej współpraca w zakresie wsparcia rodziny podejmowana jest z uniwersytetami trzeciego wieku (jedynie 18,7% wskazań), co można tłumaczyć deficytami tych jednostek w wielu gminach i powiatach województwa wielkopolskiego, a także z ośrodkami adopcyjnymi (23%), co wynika z rozdziału kompetencji między samorządami gminnymi, powiatowymi i wojewódzkimi w obszarze systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (zakres i rodzaj tego typu współpracy reguluje *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*).

Wykres nr 1 Instytucje, z którymi ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie współpracowały w 2013 roku.

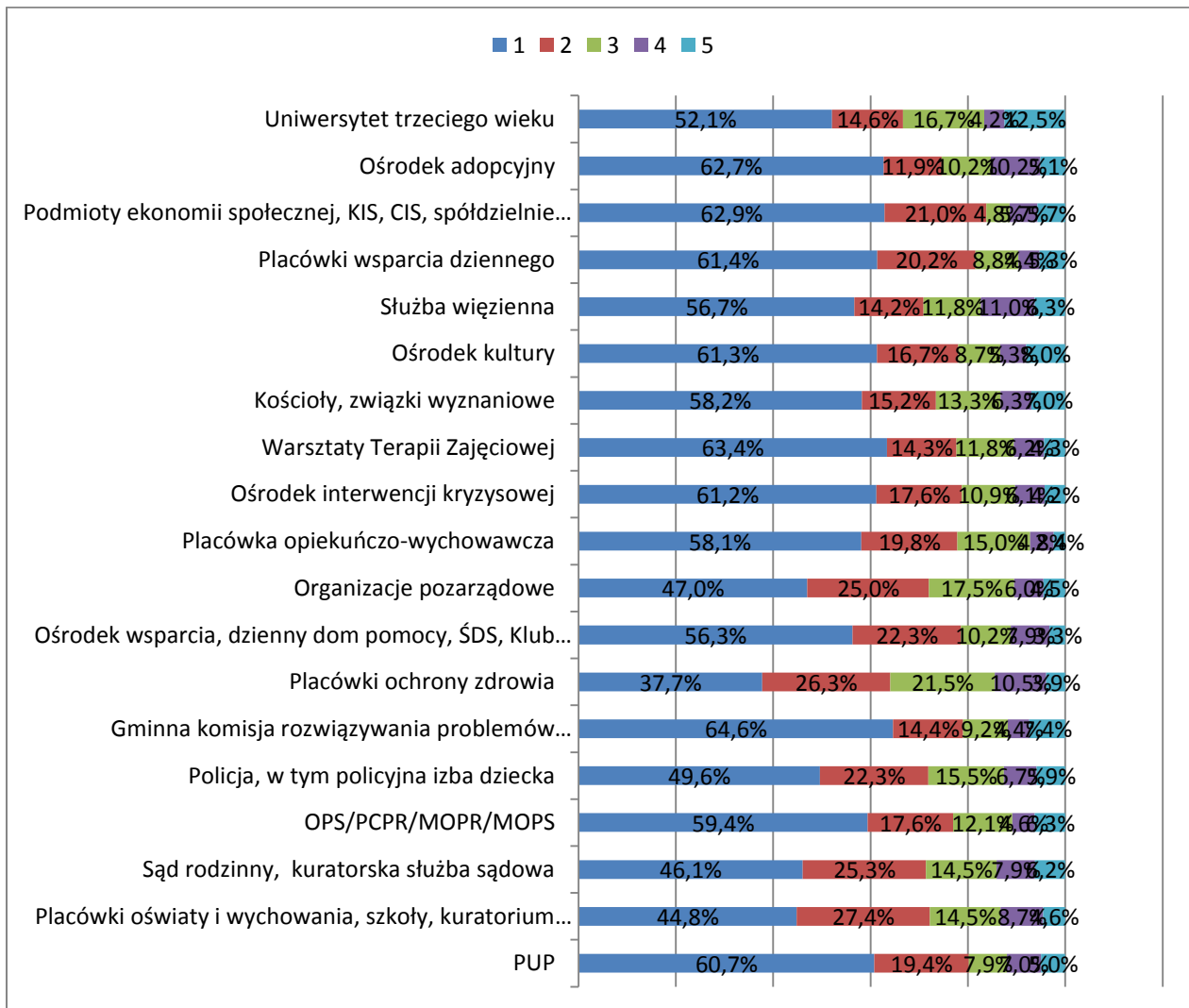

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Kolejnym etapem analizy było uchwycenie ograniczeń, trudności we współpracy z innymi jednostkami na rzecz wsparcia rodziny. Respondenci zostali poproszeni o ocenę podejmowanej współpracy na 5-stopniowej skali, gdzie 1 – oznaczało brak trudności, a 5 – znaczne utrudnienia. Jak widać na wykresie nr 2 badane instytucje są zadowolone ze współpracy z większością instytucji działających na rzecz rodziny. Najlepiej oceniane instytucje (tam gdzie na brak trudności wskazało ponad 60% badanych) to: podmioty ekonomii społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, ośrodki adopcyjne, placówki wsparcia dziennego, ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodki kultury, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz powiatowe urzędy pracy. Najwięcej utrudnień występuje we współpracy z placówkami ochrony zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi.

Wykres nr 2 Ocena występowania ograniczeń we współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – w ogóle nie występują ograniczenia, 5 – występują w bardzo dużym stopniu).

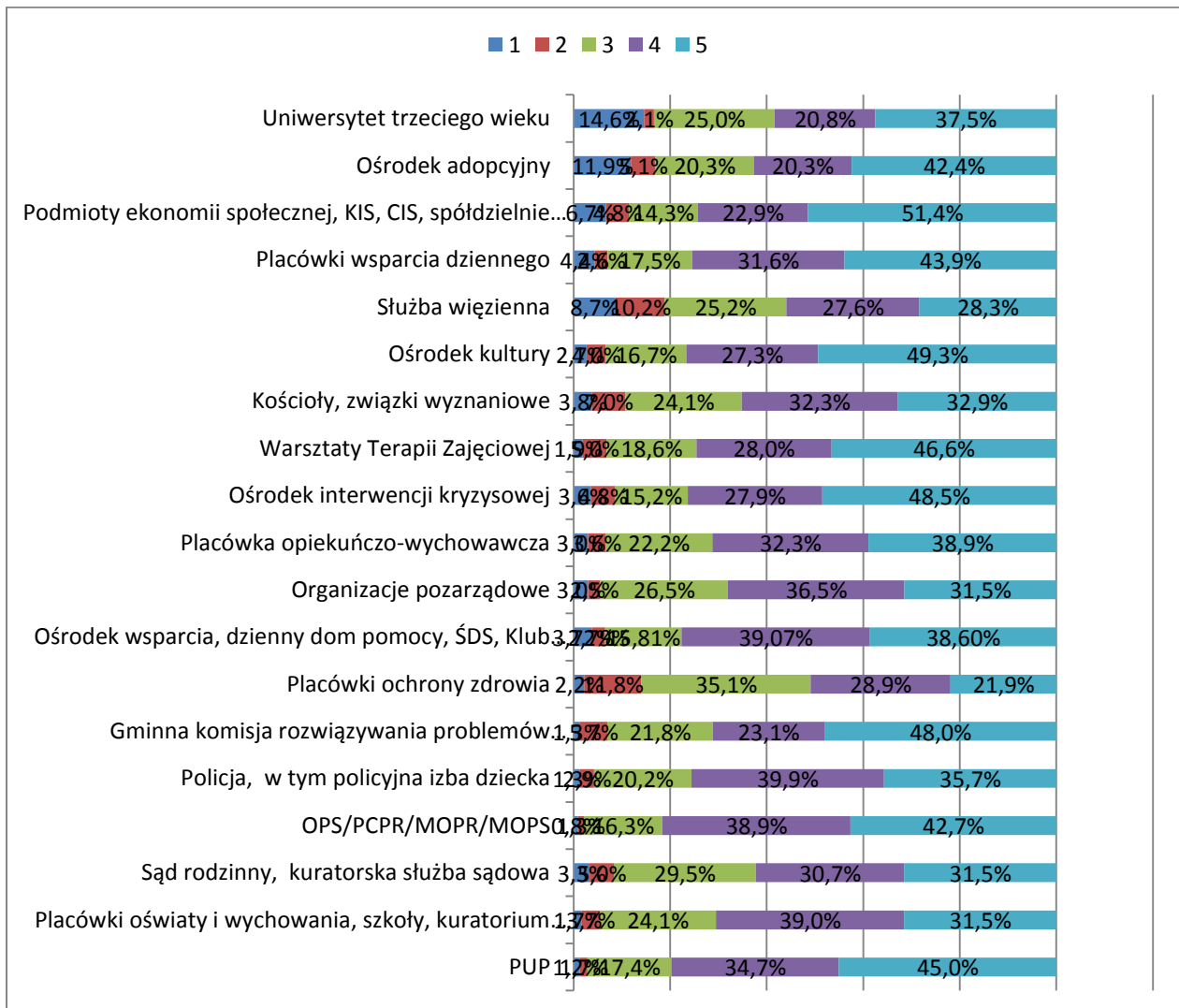

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Respondentów poproszono również o ocenę skuteczności działań podejmowanych we współpracy z innymi jednostkami na rzecz wsparcia rodziny. Okazuje się, iż najmniej skuteczne są działania podejmowane we współpracy z placówkami ochrony zdrowia, gdzie jedynie 21,9% badanych oceniło tę współpracę jako bardzo skuteczną, niski procent wskazań otrzymały również służba więzienna (28,3%), placówki oświaty i wychowania (31,5%) i sąd rodzinny (31,5%). Ponad 50% ocen pozytywnych, jeżeli chodzi o skuteczność współpracy otrzymały podmioty ekonomii społecznej.

Wykres nr 3 Ocena skuteczności współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – w ogóle nie skuteczne, 5 – bardzo skuteczne).

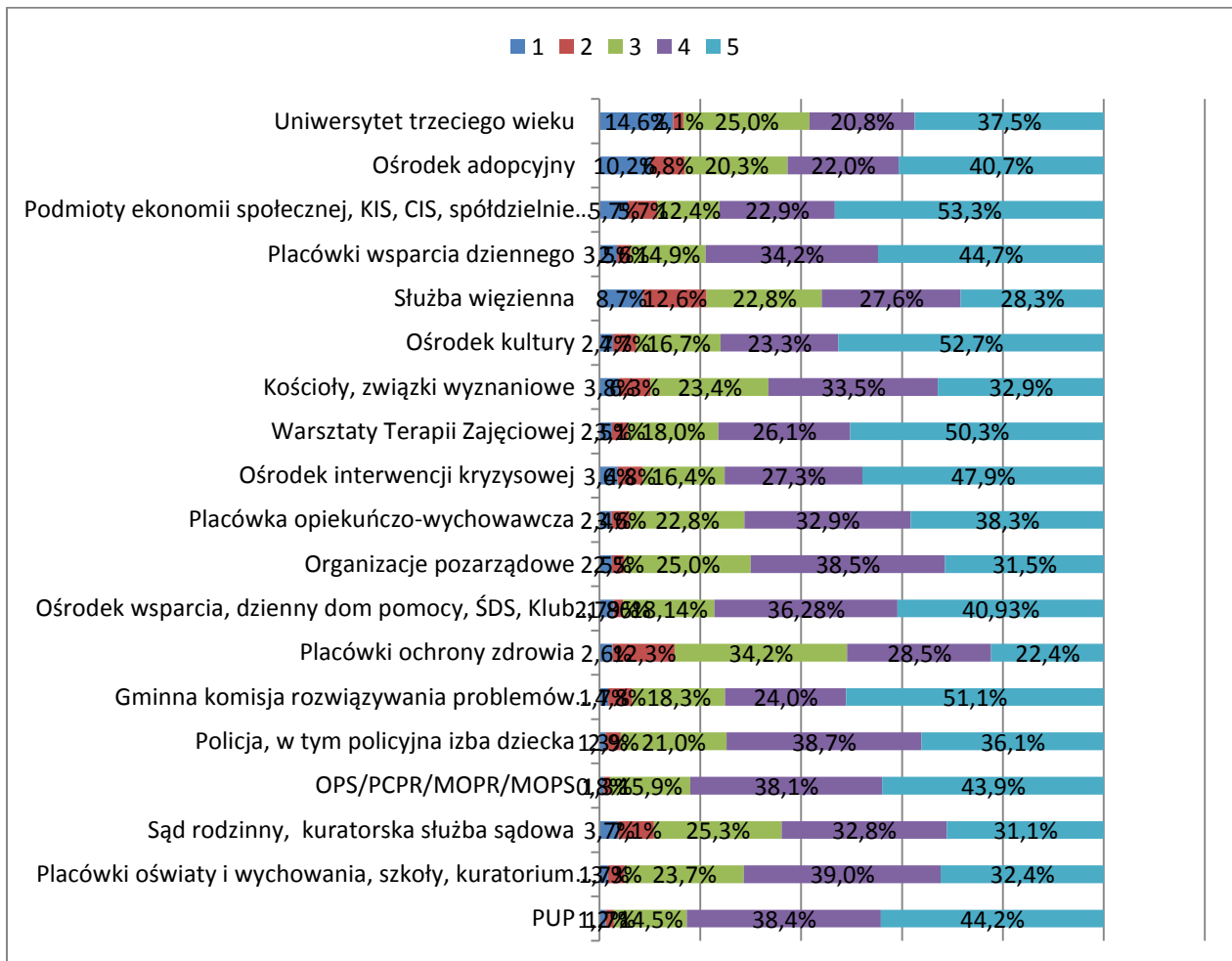

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Ocenie podlegało również zadowolenie z dotychczasowej współpracy. W tym kontekście najwyższe oceny otrzymały podmioty ekonomii społecznej (53,3% ocen zdecydowanie pozytywnych), ośrodki kultury (52,7%), gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych (51,1%) oraz warsztaty terapii zajęciowej (50,3%). Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie najmniej zadowolone są ze współpracy z placówkami ochrony zdrowia (jedynie 22,4% ocen zdecydowanie pozytywnych) oraz ze służbą więzienną (28,3%).

Wykres nr 4 Ocena zadowolenia ze współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – brak zadowolenia, 5 – zdecydowane zadowolenie).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w 2013 roku współpracowały **najczęściej przy rozwiązywaniu problemów takich jak: bezrobocie oraz przemoc w rodzinie**. Problemami, co do rozwiązania których najrzadziej podejmowały współpracę były: bezdomność oraz uzależnienia.

Tabela nr 2 Częstotliwość współpracy z innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wymienionych w ustawie o pomocy społecznej.

Problemy	1 (najrzadziej)	2 (raczej rzadko)	3 (ani często, ani rzadko)	4 (raczej często)	5 (najczęściej)
przemoc w rodzinie	9,1%	11,2%	14,5%	21,1%	25,2%
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	7,0%	8,7%	15,3%	14,5%	12,4%
ubóstwo	7,9%	7,0%	2,9%	3,7%	7,9%
bezrobocie	12,4%	16,9%	13,2%	12,8%	31,4%
niepełnosprawność	7,0%	16,1%	18,6%	15,3%	6,6%
uzależnienia (narkomania, alkoholizm)	12,8%	12,8%	17,4%	9,1%	5,8%
sieroctwo	3,3%	1,7%	0,4%	0,4%	0,8%
bezdomność	14,9%	6,6%	3,7%	7,0%	3,3%
długotrwała i ciężka choroba	7,4%	9,5%	11,6%	10,7%	2,9%
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	1,7%	0,4%	0,0%	0,4%	0,0%
potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	2,9%	3,7%	2,5%	2,5%	1,2%
trudności w integracji cudzoziemców	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7,0%	0,8%	0,0%	0,0%	0,8%
zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	4,5%	3,7%	0,0%	2,5%	1,7%
klęski żywiołowe lub ekologiczne	1,7%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%

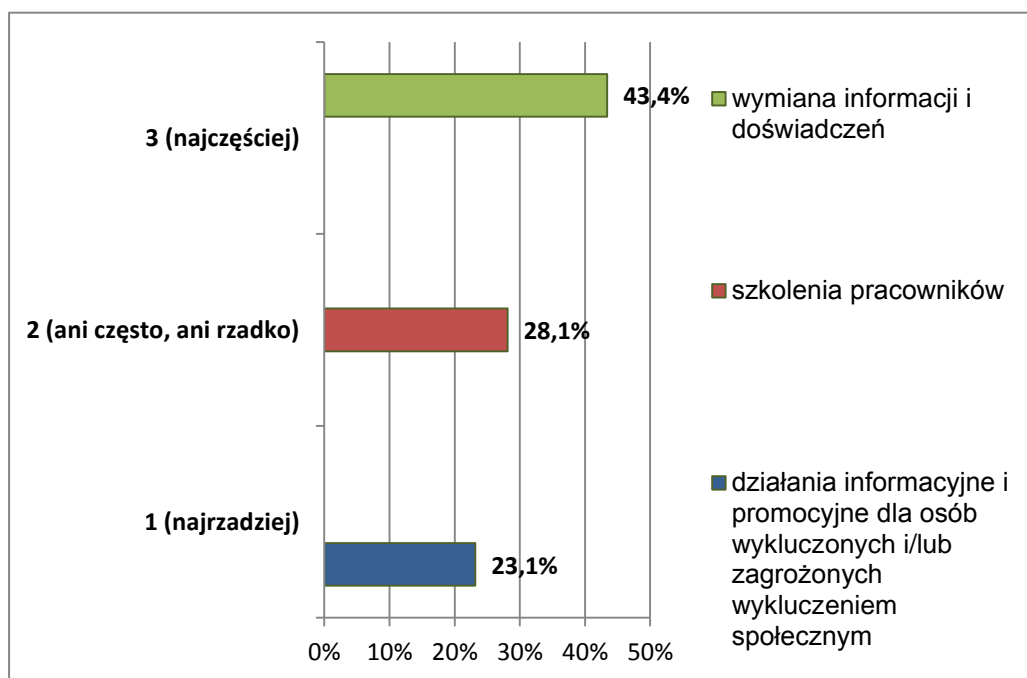
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Nieco ponad 43% jednostek organizacyjnych pomocy społecznej jako najczęstszą formę współpracy z innymi podmiotami w zakresie wsparcia rodziny wskazywało wymianę informacji i doświadczeń, ta bezkosztowa forma współpracy jest w dużej mierze podstawą istnienia partnerstw, czy zespołów interdyscyplinarnych. Wśród form współpracy wybieranych jako

podejmowane najrzadziej, najwięcej wskazań miały działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykres nr 5 Formy współpracy jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny podejmowane najrzadziej (1), przeciętnie (2) i najczęściej (3).

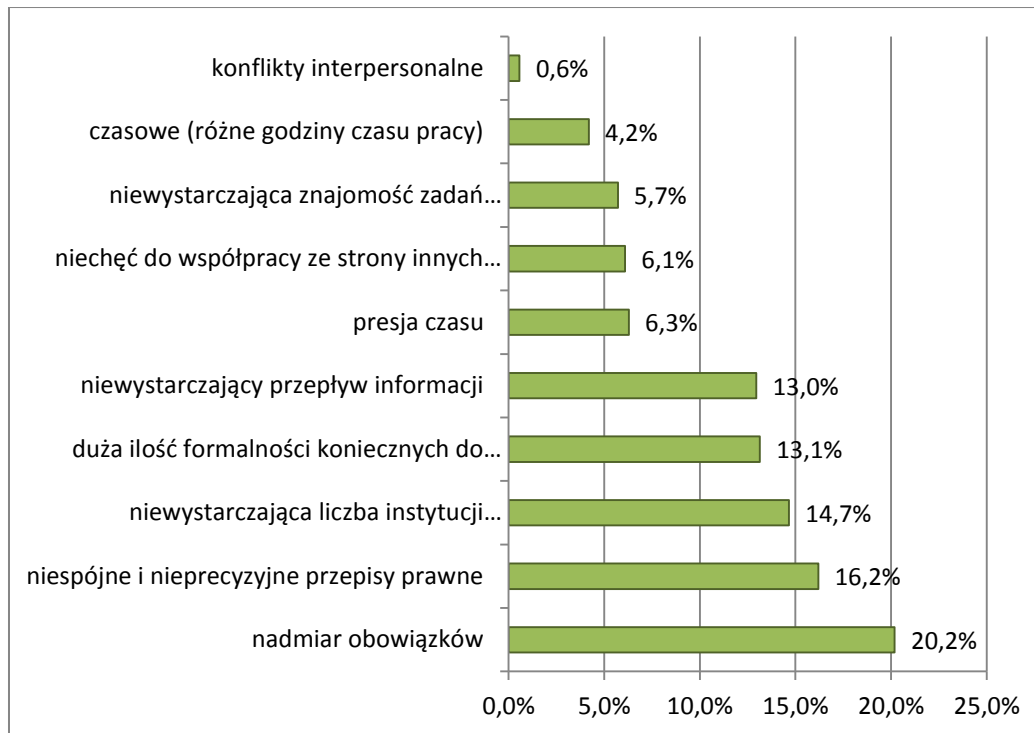

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Na podstawie przeprowadzonych badań chcieliśmy zidentyfikować również czynniki utrudniające oraz ułatwiające podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny. Wśród barier we współpracy z trzecim sektorem wymieniono kilka zasadniczych. Po pierwsze jest to nadmiar obowiązków, na co zwróciło uwagę 20,2% badanych jednostek. Jest to wynik niewspółmiernie niskiego zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej w stosunku do dużej liczby wykonywanych zadań. Zdaniem 16,2% badanych pracowników ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie problemem są również niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne. Brakuje odpowiednich regulacji określających charakter i zakres współpracy oraz podział kompetencji między poszczególnymi podmiotami. Po trzecie, barierą utrudniającą współpracę są również deficyty instytucjonalne, często na terenie gminy lub powiatu brakuje właściwych instytucji odpowiedzialnych za wsparcie rodziny. Na problem ten wskazywało ponad 14 % respondentów. Każda współpraca międzyinstytucjonalna wymaga odpowiedniego przepływu informacji między partnerami, co zdaniem 13% jest jednak problemem w przypadku wspólnych działań na rzecz rodziny, podobnie jak rozbudowana biurokracja przejawiająca się dużą liczbą formalności, będąca problemem dla 13,1% badanych instytucji.

Wykres nr 6 Bariery utrudniające współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny

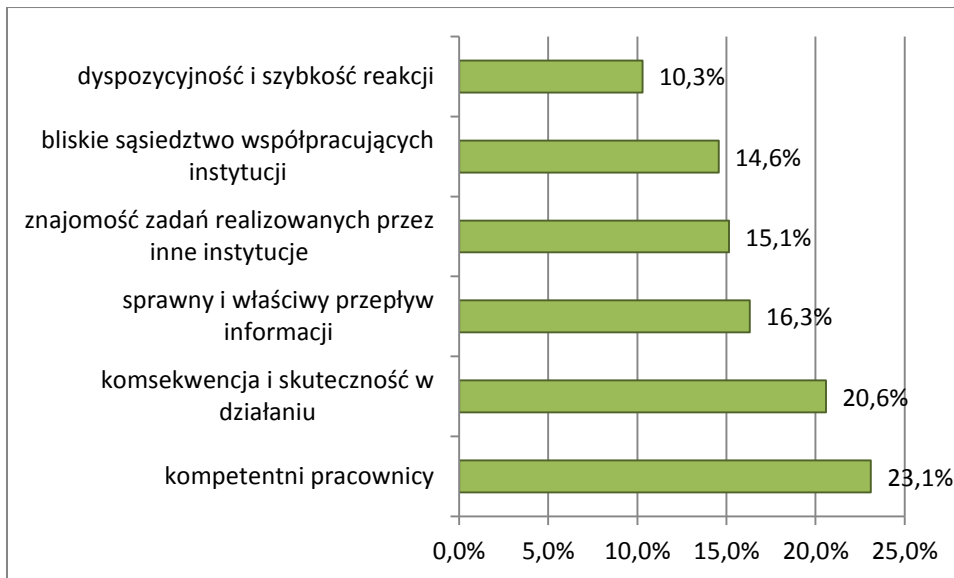
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Respondenci wskazali również na kilka czynników ułatwiających współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny. Najogólniej można powiedzieć, że na jakość współpracy najkorzystniej wpływa odpowiedni poziom kapitału ludzkiego. Przejawia się on głównie kompetencją pracowników, co podkreślało ponad 23% badanych oraz konsekwencją i skutecznością w działaniu (20,6% wskazań). Na kolejnych miejscach wśród czynników ułatwiających współpracę międzysektorową znalazły się: sprawny przepływ informacji (16,3%), znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje (15,1%), bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji (14,6%) oraz dyspozycyjność i szybkość reakcji (10,3%).

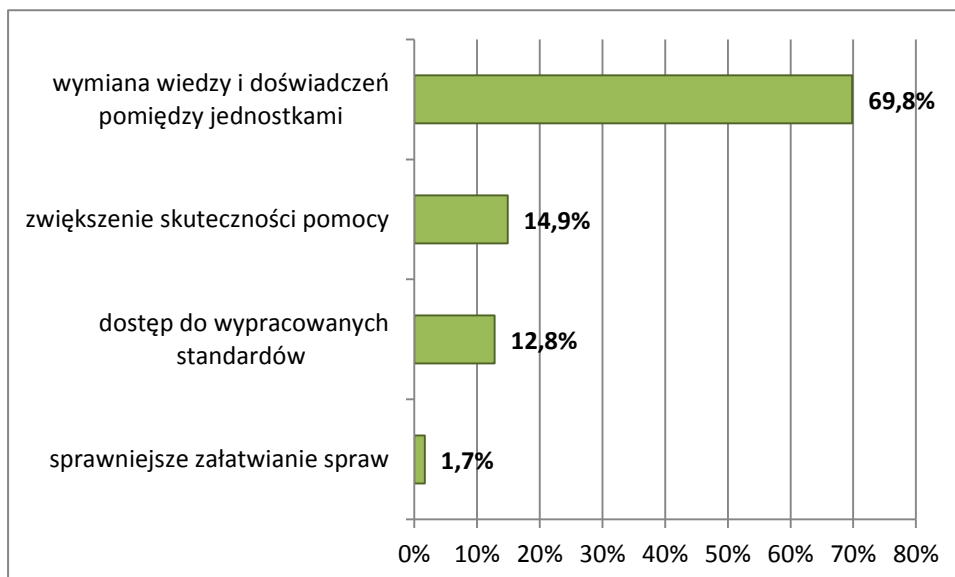
Wykres nr 7 Czynniki ułatwiające współpracę ośrodków pomocy społecznej i centrów pomocy rodzinie z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Jako największą korzyść ze współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny prawie 70% respondentów wskazywało wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami.

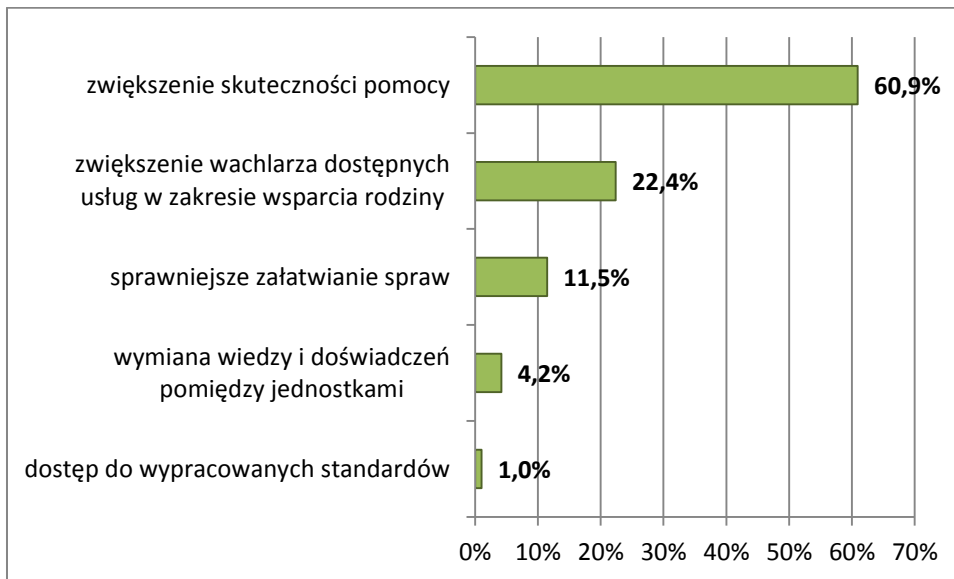
Wykres nr 8 Korzyści ze współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

Jako największą korzyść ze współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny nieco ponad 60% wskazało zwiększenie skuteczności pomocy. Współpraca międzyinstytucjonalna oznacza przede wszystkim wieloperspektywiczną optykę analizy danego problemu społecznego. Międzysektorowa współpraca oznacza również interdyscyplinarne działania na rzecz rodziny.

Wykres nr 9 Korzyści ze współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami (...)”

4. WNIOSKI

Problematyka współpracy, zarówno międzyinstytucjonalnej (pomiędzy podmiotami administracji publicznej), jak i międzysektorowej, która zakłada współdziałanie jednostek publicznych z organizacjami pozarządowymi jest istotnym zagadnieniem z kilku zasadniczych przyczyn. Po pierwsze, złożoność problemów społecznych wymaga często podjęcia wielokierunkowych i kompleksowych działań, których realizacja jest możliwa przy współdziałaniu nawet kilku wyspecjalizowanych podmiotów. Po drugie, deficyty kompetencyjne i instytucjonalne poszczególnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej mogą być niwelowane poprzez wsparcie innych instytucji. Po trzecie, współpraca stanowi wartość dodaną dla samej instytucji, która dzięki współdziałaniu ma możliwość wymiany doświadczeń oraz podnieść kompetencje swoich pracowników. Z tych kilku zasadniczych przyczyn współpraca powinna być fundamentem dla wszystkich instytucji działających w obszarze pomocy społecznej, a jej rozwój i poszukiwanie nowych obszarach wspólnych przedsięwzięć wyzwaniem podejmowanym w codziennej pracy socjalnej.

W raporcie zidentyfikowano jakość współpracy ośrodków pomocy społecznej i centrów pomocy rodzinie w kilku zasadniczych aspektach. Są to:

- Aspekt przedmiotowy, czyli z kim podejmowana jest współpraca oraz jak oceniana jest w kontekście zadowolenia i efektywności wspólnych działań.
- Aspekt problemowy, opisujący to, jakie problemy społeczne są wspólnie rozwiązywane.
- Aspekt środowiskowy, gdzie uwaga badawcza koncentrowała się na czynnikach odpowiedzialnych za współdziałanie lub jego brak.

Celem głównym badania dotyczącego współdziałania instytucji był opis i charakterystyka zakresu i form współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie gminy, powiatu oraz województwa z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin, jak również wpływ tego rodzaju współpracy na skuteczność działań pomocy społecznej.

Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie najczęściej współpracują z instytucjami, które stanowią najbliższe i bezpośrednie wsparcie w zakresie realizacji ich ustawowych zadań głównie związanych z bezrobociem oraz wsparciem rodziny, również w zakresie interwencji kryzysowej. Stąd też katalog instytucji, z którymi podejmowana jest współpraca otwierają takie podmioty jak: urzędy pracy (94,2%), placówki oświaty i wychowania (93,8%), sąd rodzinny, kuratorska służba sądowa (93,8%), inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej (93%), policja oraz policyjna izba dziecka (92,6%). Najrzadziej współpraca podejmowana jest z instytucjami, które mają ściśle zdefiniowany i odrębny profil kompetencji: ośrodki adopcyjne (23% wskazań), czy podejmują działania animacyjne o charakterze bardziej fakultatywnym, na przykład uniwersytety trzeciego wieku (jedynie 18,7% wskazań).

Jeżeli chodzi o poziom zadowolenia z dotychczasowej współpracy, to najwyższe oceny otrzymały podmioty ekonomii społecznej (53,3% ocen zdecydowanie pozytywnych), ośrodki kultury (52,7%), gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych (51,1%) oraz warsztaty terapii zajęciowej (50,3%). Respondenci najmniej zadowolone są ze współpracy z placówkami ochrony

zdrowia (jedynie 22,4% ocen zdecydowanie pozytywnych) oraz ze służbą więzienną (28,3%). Można zatem wysnuć wniosek, iż pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w zdecydowanej części zadowoleni są ze współpracy z podmiotami współrealizującymi bądź wspierającymi prowadzoną przez nich pracę socjalną, niż jednostkami realizującymi zadania z zakresu ochrony zdrowia, czy prewencyjno-karne (służba więzienna, policja).

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w 2013 roku współpracowały najczęściej przy rozwiązywaniu problemów z zakresu bezrobocia oraz przemocy w rodzinie. Są to kwestie, które wymagają współdziałania ze względu swoją złożoność i tym samym możliwość udzielania wsparcia przez zróżnicowane kompetencyjnie podmioty. Problemami, co do rozwiązania których najrzadziej podejmowana była współpracę są: bezdomność oraz uzależnienia.

Najczęściej podejmowano bezkosztowe formy współpracy polegające na wymianie informacji i doświadczeń, co jest istotą zawiązywanych partnerstw oraz fundamentem działań zespołów interdyscyplinarnych. Niepokoi fakt, iż działania promocyjne i informacyjne dla osób zagrożonych wykluczeniem są najrzadziej podejmowaną formą współpracy. Współdziałanie w tym obszarze mogłoby przynieść wymierne korzyści nie tylko ze względu na synergię wiedzy i doświadczeń, ale też możliwość dotarcia do szerszej grupy beneficjentów.

Istotnym problemem badawczym była identyfikacja barier utrudniających współpracę ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny. Zdecydowanie częściej podkreślano wagę czynników zewnętrznych, a więc takich, które nie podlegają wpływowi pracowników instytucji, a zaliczyć można do nich: niskie zatrudnienie w stosunku do dużej liczby wykonywanych zadań, niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawa, niewystarczającą liczbę instytucji wsparcia, czy zbytnią formalizację działań. Czynniki endogeniczne, a więc leżące po stronie pracowników socjalnych, stanowią jedynie niewielki odsetek i są to: konflikty interpersonalne (0,6% wskazań), niewystarczająca znajomość zadań (5,7%), czy niechęć do współpracy (6,1%).

Istotną wartością poznawczą realizowanego projektu było zidentyfikowanie potencjałów, które umożliwią rozwój współpracy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. W tym celu respondentów poproszono o ocenę czynników ułatwiających podejmowanie wspólnych działań. Okazuje się, że zdaniem badanych za wysoki poziom i jakość współpracy w obszarze polityki społecznej odpowiedzialny jest kapitał ludzki. Przejawia się on głównie kompetencją pracowników, co podkreślało ponad 23% badanych oraz konsekwencją i skutecznością w działaniu (20,6% wskazań). Natomiast jako największą korzyść ze współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny prawie 70% respondentów wskazywało możliwość wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami. Można również sądzić, iż ten aspekt współpracy ma największy potencjał rozwojowy z uwagi na to, iż w dużej mierze zależy od dobrej woli i gotowości do współpracy samych pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a w mniejszym stopniu determinowany jest brakami instytucjonalnymi, czy regulacjami prawnymi.

SPIS TABEL

Tabela nr 1. Struktura respondentów biorących udział w badaniu.....	14
Tabela nr 2 Częstotliwość współpracy z innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wymienionych w ustawie o pomocy społecznej.....	20

SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1 Instytucje, z którymi ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie współpracowały w 2013 roku	16
Wykres nr 2 Ocena występowania ograniczeń we współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – w ogóle nie występują ograniczenia, 5 – występują w bardzo dużym stopniu).....	17
Wykres nr 3 Ocena skuteczności współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – w ogóle nie skuteczne, 5 – bardzo skuteczne).....	18
Wykres nr 4 Ocena zadowolenia ze współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodziny (1 – brak zadowolenia, 5 – zdecydowane zadowolenie).....	19
Wykres nr 5 Formy współpracy jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny podejmowane najrzadziej (1), przeciętnie (2) i najczęściej (3).....	21
Wykres nr 6 Bariery utrudniające współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny	22
Wykres nr 7 Czynniki ułatwiające współpracę ośrodków pomocy społecznej i centrów pomocy rodzinie z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny	23
Wykres nr 8 Korzyści ze współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny	23
Wykres nr 9 Korzyści ze współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny	24

BIBLIOGRAFIA

Bank Danych Lokalnych. 25 07 2014. http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Informacja Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w 2012 roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych”,

Jarzyna, M. „Projekty partnerskie realizowane w ramach funduszy unijnych.” W *Podmioty Ekonomii Społecznej. Różne formy współpracy z podmiotami ekonomii społecznej*, autor: I., Pyrka A. Gosk. Warszawa, 2008.

Okoń, W. *Nowy słownik pedagogiczny.* Warszawa, 1996.

Portal Organizacji Pozarządowych. 25 07 2014. <http://bazy.ngo.pl>.

Raszeja-Ossowska, I. „Zasady współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego. Poradnik.” 20 06 2014.
<http://ww.org.pl/data/Zasady%20wspolpracy%20NGO%20z%20JS.pdf>.

Słownik Języka Polskiego PWN. 25 06 2014.
<http://sjp.pwn.pl/szukaj/wsp%C3%B3lpraca>, .

Społecznej, Regionalny Ośrodek Pomocy. „Badanie Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej.” Poznań.

Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy .

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi. 20 06 2014. <http://www.poznan.pl/mim/ngo/zasady-wspolpracy>.

„Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz .” Warszawa, 2004.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zasady tworzenia programu współpracy jednostek z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia. Warszawa, 2004.

„Zmiana treści SIWZ.” Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. 14 07 2014.
http://crzl.gov.pl/images/01-ZPC/2014/ZPC_28_1.16_2014/zmiana2.pdf.

ANEKS

Wskaźniki obowiązkowe.

Lp.	Wskaźnik	Status	Źródło	Wielkość (2013 r.)	Dane dodatkowe/pomocnicze
1	Liczba gmin, które zleciły organizacjom pozarządowym zadania w trybie działalności pożytku publicznego (pomoc społeczna) i /lub w trybie zamówień publicznych (pomoc społeczna) / ogólna liczba gmin w województwie	obowiązkowy	OZPS Część 9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia, wiersz 1 Bank Danych Lokalnych GUS, Podział terytorialny, Podział administracyjny, Sieć osadnicza, Gminy.	66 / 226 * 100% = 29,2%	Formularz Ocena Zasobów Pomocy Społecznej edycja 2013/2014, Część 9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia, wiersz 1 i wiersz 4, kolumna „Rok oceny” 66 Bank Danych Lokalnych GUS, Podział terytorialny, Podział administracyjny, Sieć osadnicza, Gminy. 226
2	Liczba organizacji pozarządowych – strona ngo.pl (dział: przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych., przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój gospodarczy	obowiązkowy	strona internetowa www.ngo.pl	„Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca”; 3329 „Przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój gospodarczy” 979	Działanie: „Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca”; 3329 Działanie: „Przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój gospodarczy” 979

3	Odsetek gmin, w których funkcjonują instytucje pomocy i wsparcia, w tym prowadzonych przez organizacje pozarządowe / wszystkie gminy	obowiązkowy	Formularz Ocena Zasobów Pomocy Społecznej edycja 2013/2014, Część 5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia, Alternatywa wartości dodatnich z kolumny „Rok oceny”, wierszy: 3, 15, 71, 81, 92, 102, 111, 121, 141, 150, 159, 168; Bank Danych Lokalnych GUS, Podział terytorialny, Podział administracyjny, Sieć osadnicza, Gminy.	42 / 226 * 100% = 18,6%	Formularz Ocena Zasobów Pomocy Społecznej edycja 2013/2014, Część 5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia, Alternatywa wartości dodatnich z kolumny „Rok oceny”, wierszy: 3, 15, 71, 81, 92, 102, 111, 121, 141, 150, 159, 168 42 Bank Danych Lokalnych GUS, Podział terytorialny, Podział administracyjny, Sieć osadnicza, Gminy. 226
---	--	-------------	--	-----------------------------------	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej edycja 2013/2014, Banku Danych Lokalnych GUS oraz strony www.ngo.pl (dostęp 15.07.2014r.).

Kwestionariusz ankiety

Szanowni Państwo,

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w ramach projektu systemowego Koordynacja na rzecz aktywnej integracji, realizuje badanie „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Liczymy na Państwa pomoc i współpracę w ramach niniejszego badania. Prosimy o szczerze odpowiedzi, uzyskane informacje są poufne i posłużą wyłącznie do celów badawczych i analiz statystycznych.

Wszystkie pytania w ankiecie dotyczą 2013 roku.

Skuteczność – w niniejszym badaniu rozumiana jako osiągnięcie wyznaczonych celów w zakresie pomocy i wsparcia rodziny.

1. Proszę w poniższej tabeli wskazać wszystkie instytucje, z którymi w 2013 roku, Państwo współpracowali oraz wypełnić poszczególne kolumny zgodnie z opisem. Proszę postawić znak „X” w odpowiednim miejscu.

Instytucje	Brak współpracy	Występowanie ograniczeń/trudności we współpracy					Ocena skuteczności działań podejmowanych w zakresie współpracy					Ocena zadowolenia ze współpracy				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
		1 – w ogóle nie występują 5 – występują w bardzo dużym stopniu					1 – w ogóle nieskuteczne 5 – bardzo skuteczne					1 – w ogóle niezadowolony 5 – bardzo zadowolony				
OPS/PCPR/MOPR/MOPS																
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownie, jadłodajnie																
Ośrodek interwencji kryzysowej																
Uniwersytet trzeciego wieku																
Warsztaty Terapii Zajęciowej																
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ																
Policja, w tym policyjna izba dziecka																
Organizacje pozarządowe																
Placówki oświaty i wychowania, w tym: szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne																
Placówki wsparcia dziennego																
Sąd rodzinny, w tym kuratorska służba sądowa																
Ośrodek kultury																
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych																
Kościół, związki wyznaniowe																

Placówki ochrony zdrowia																			
Ośrodek adopcyjny																			
Placówka opiekuńczo-wychowawcza																			
PUP																			
Służba więzienna																			
Inne – jakie?																			

2. Jakie problemy wymienione w ustawie o pomocy społecznej, były przez Państwa jednostkę najczęściej rozwiązywane w ramach współpracy z innymi instytucjami? (Proszę wybrać 5 i uszeregować od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 5 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę).

Nazwa problemu		ocena
a)	przemoc w rodzinie	
b)	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	
c)	ubóstwo	
d)	bezrobocie	
e)	niepełnosprawność	
f)	uzależnienia (narkomania, alkoholizm)	
g)	sieroctwo	
h)	bezdomność	
i)	długotrwała i ciężka choroba	
j)	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	
k)	potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	
l)	trudności w integracji cudzoziemców	
m)	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	
n)	zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	
o)	klęski żywiołowe lub ekologiczne	

3. Jakie były formy współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (Proszę wybrać 3 i uszeregować od 1 do 3, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 3 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę).

Formy współpracy		ocena
a)	działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	
b)	realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych	
c)	realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej	
d)	szkolenia pracowników	
e)	działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	

f)	prorowadzenie zintegrowanych baz danych	
g)	wymiana informacji i doświadczeń	
h)	prorowadzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych	
i)	inne, jakie?	

4. Jakie, zdaniem Pana/i, wystąpiły bariery, utrudniające współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

- a) niewystarczający przepływ informacji
- b) niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- c) duża ilość formalności koniecznych do podjęcia współpracy
- d) niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne
- e) konflikty interpersonalne
- f) presja czasu
- g) nadmiar obowiązków
- h) czasowe (różne godziny czasu pracy)
- i) niechęć do współpracy ze strony innych instytucji
- j) niewystarczająca liczba instytucji wspierających rodzinę
- k) inne, jakie? .....

5. Jakie czynniki ułatwiały współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

- a) sprawny i właściwy przepływ informacji
- b) kompetentni pracownicy
- c) znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- d) dyspozycyjność i szybkość reakcji
- e) konsekwencja i skuteczność w działaniu
- f) bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji
- g) inne, jakie? .....

6. Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź).

- a) sprawniejsze załatwianie spraw
- b) zwiększenie skuteczności pomocy
- c) dostęp do wypracowanych standardów
- d) wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami
- e) inne, jakie? .....

7. Jakie wyzwania stoją przed Państwa jednostką w ramach współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny?

.....

.....

.....

.....

Uwaga! Pytania 8-11 uzupełniają te ośrodki, które współpracują z organizacjami pozarządowymi

8. Jakie są bariery utrudniające współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

- a) niewystarczający przepływ informacji
- b) niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje

- c) duża ilość formalności koniecznych do podjęcia współpracy
- d) niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne
- e) konflikty interpersonalne
- f) presja czasu
- g) nadmiar obowiązków
- h) czasowe (różne godziny czasu pracy)
- i) niechęć do współpracy ze strony innych instytucji
- j) niewystarczająca liczba instytucji wspierających rodzinę
- k) inne, jakie?

9. Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

- a) sprawny i właściwy przepływ informacji
- b) kompetentni pracownicy
- c) znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- d) dyspozycyjność i szybkość reakcji
- e) konsekwencja i skuteczność w działaniu
- f) bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji
- g) inne, jakie

10. Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź).

- a) sprawniejsze załatwianie spraw
- b) zwiększenie skuteczności pomocy
- c) dostęp do wypracowanych standardów
- d) wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami
- e) zwiększenie wachlarza dostępnych usług w zakresie wsparcia rodziny
- f) inne, jakie.....

11. Jakie wyzwania stoją przed Państwa jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny?

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA

1. Rodzaj instytucji

- a. OPS
- b. PCPR
- c. MOPS/MOPR (miasta na prawach powiatu)

2. Rodzaj gminy

- a. wiejska
- b. miejsko-wiejska
- c. miejska
- d. nie dotyczy (PCPR)

3. Osoba do kontaktu w sprawie ankiety

imię i nazwisko .....

e-mail .....

telefon .....

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas i uwagę.

Jednocześnie przypominamy, że udzielone przez Państwa odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i opracowań statystycznych.